

Hadid Suresi: 57. Sure 29 Ayettir ***(İslam Dininin Mucizeliği ve Uhreviliği)***

Bu sureye bu ismin verilmesinin zahiri sebebi, 25. ayetinde demirin Allah tarafından özel bir kasıt ile indirilmesinden yani ikram edilmesinden söz ediliyor olmasıdır.

Bu ayette Allah'ın peygamberlerle insanlığa ikramı olan hukuk ve bilgi indirmesinden de bahis var. Fakat bu ikinci nokta sureye isim olmamıştır. Çünkü eğer demir yani medeniyet, toplum ve aile hayatı olmasa, bilgi ve hukuk tek başına iş görmüyor.

Surenin yirmi dokuz ayetinin birbiriyle olan bağlarını iyi anlamak için surenin ana maksadını kopmaz bir şerit olarak görmek gerekir. O şerit de şudur: * İnsan varlığın ve hayatın anlamsız ve abes olmadığını bilmesi gerekir. Yani ilmen ve fiilen hakikatin şahidi olması gerekir. *Bunun için de iki esaret kaydından kurtulması gerekir.

a) Maddi varlıkların ve hayatın insana dayattığı bilinmezlik karanlıklarının esaretinden..

b) Nefis bencilliğinin ve dünyeviliğin insanı aşağıya çekerek; ona esaretlerin en kötüsünü yaşatmasından.. İşte..

1. Ayet: “Göklerde (metafizik âlemlerde) ve yerde (fizik olarak görünen âlemde) var olan her şey, Allah'ı tesbih eder.”

(Yani onun varlığının aşkınlığını, işlerinin ve sisteminin çirkin ve kirli olmadığını bildiriyor. Peki, eğer bu musibetler ve hastalıklar ve zahiren görünen çirkinlikler nedir? diye sorulursa cevap bu ayetin son kısmıdır:)

“O Allah sonsuzdur ve sonsuz kudret, yetkinlik ve aşkınlık sahibidir. Bu boyutu ile hiçbir şey çirkin ve kirli değildir. Fakat dünyayı imtihan için yaratmıştır. Bu imtihan hikmeti gereği zahirde bir miktar musibetler ve eksiklikleri yaratıyor. Yani onun hikmeti bu dünyada onun izzetine bir sınır çiziyor. Ki sonsuzluk itibarı ile sonunda bu musibetler ve eksiklikler istihaleye uğratılıyor. Çünkü Allah Aziz ve Hakîmdir.”

[Birçok surenin tefsirinde gösterdiğimiz gibi: Semavat metafizik âlemler demektir. Çoğul bir kelimedir. Uzay demek değildir. Arz da kainatta gözle görülebilen bütün somut küre ve varlıklardır.. Allah gayb (metafizik) âlemi itibarı ile **Aziz**dir; imtihan için kurulan dünya itibarı ile **Hakîm**dir; hikmet çerçevesinde iş yapar. İnsanoğlu bu temel bilgiyi öğrendiğinde varlığın en büyük ve karanlık boyutu aydınlanmış olur; insan dörtte bir özgürlüğüne ve hakikate olan şahitliğine kavuşur. Bu iki nimeti elde etmek için kâinatı; kâinatın temel iki damarı olan zıt-

ların varlığını ve başta madde olmak üzere Allah dışındaki diğer varlıkların mahiyetini de bilmesi gerekir. İşte 2. ve 3. ayetler bu ikinci şıkkı aydınlatıyor: şöyle ki:]

2. - 3. Ayetler: “Gökler ve yer Allah’ın vacip varlığına göre göreceli birer varlıktırlar; onlar Allah’ın ortağı değil; onun mülküdürler. Yani onlar Allah’ın tasarrufu ve tecellisidir. Allah başta hayat ve ölüm olmak üzere bunlardaki zıtları kullanır, dengeler; onlar sınırlı varlıklar olarak ortaya çıkarlar.”

[Yani Allah’ın dışındaki diğer varlıklar, Allah’ın sonsuzluğunu sınırlandırmıyorlar. Çünkü diğer varlıklar, Allah’ın kendi iki eli gibi olan zıtları dengelemesinden ortaya çıkıyorlar.]

“Çünkü Allah’ın kudreti birdir ve sınırsızdır.”

[O bu kudretini negatif-pozitif gibi iki farklı tecelli ile dengeler; eşya dediğimiz varlıklar görünür hale gelir. Ayetin son cümlesi olan *Allah her şeyi yaratmaya kadirdir*; cümlesi bu yaratılış formülünü bildirir. Peki, eğer kudret tek başına yetmez, dersiniz 3. ayet şöyle cevap veriyor:]

“Allah hem başta var, hem sonda var; hem görünürde var, hem iç âlemde var. O her şeyi bilen sonsuz ilim sahibidir.”

[Bu 2. ve 3. ayeti bu asrın dili ile izah edersek şöyle özet bir mana çıkar:

- Allah’ın sonsuz bir kudreti var.
- Onun sonsuz bir ilmi var.
- O ilmi ile bu kudretine bilinç ve bilgi aktarır; eşya ortaya çıkar. Demek hiçbir şey Allah’ın ortağı değildir. Çünkü bu kudret ve ilim dışında başka bir varlığın olması muhaldir. Çünkü bir şeyin kendi başına var olması, sonsuz bir yetkinlik gerektirir.

Bugünkü bilim, bu kudret ve ilme, enerji ve bilinçli yazılım diyor. Din bu iki hakikate kudret ve ilim demiştir. Yani kâinat Allah’ın kudretidir: Allah, ona ilim ile şekiller verir. Çünkü kudreti sonsuz olduğu gibi; ilmi de sonsuzdur: *Yani her şeyin başı, sonu, içi, dışı odur. O sonsuz ilim sahibidir.* Bilgisayar ve içindeki her şey onun olduktan sonra herhangi bir dosyanın onun ortağı olması muhaldir. Bu bilgisayarın işletim sistemi de şudur:

4. – 5. Ayetler: “Sadece ve sadece gökleri ve yeri altı günde yaratan; sonra onları yöneten o, yere giren ve yerden çıkan her şeyi bildiği gibi; gökten inen ve göğe çıkan her şeyi de biliyor. Siz nerede olursanız olun o sizinle beraberdir. Allah sizin yaptıklarınızı görendir. Göklerin ve yerin mülkiyet ve tasarrufu sadece onundur. Varlık sisteminde insan iradesi gibi ikinci derecede sebepler varsa da nihai olarak her şey Allah’ın elindedir.”

2. ve 3. ayetler kudret ve ilmi gösterirken 4. ve 5. ayetler kudret, ilim ve irade üçlüsünün irade kısmını izah ediyor. İrade hakikatinin de modern ismi evrim ve tekâmüldür. Bu iki ayetin izahı o kadar çok geniştir ki; burada bu kompozisyona sığmıyor. Onun için kelime-ke-

lime madde-madde vermeye çalışacağız. Ki bu ayetlerin her kelimesinin manevi mucizeliği açıkça görünsün!¹ Şöyle ki:

1) **Huwellezi**, sadece ve sadece odur ki; demektir. Evrim Allah'ın bir takdir ve planlamasıdır, der. Tesadüf safatasını reddeder.

2) “*Gökleri ve yeri altı günde yaratan*” mealindeki cümle evrim mekanizmasının bilimselliğini bildiriyor. Şöyle ki:

a) Birincisi dualite ve diyalektik yapı ki gökler ve yer ifadesi buna bakar. Evet, evrimin motor gücü dualiteli varlık yapısı ile diyalektik süreçtir.

b) “*Altı günde yarattı.*” ifadesi süreç gerçeğini bildiriyor. Dindarların bir anda veya çok kısa bir zamanda yaratma iddialarını reddediyor. Çünkü burada altı gün deyim olarak altı uzun dönem demektir.

c) “**Sonra tahta geçti**” (yönetime geçti) deyiminin üç manası var:

c-a) Başka surelerde anlatılan *göğü iki günde, yeri iki günde, aralarındakileri iki günde yarattı* mealindeki ayetlerin *aralarındaki* kaydının izahıdır. Çünkü aralarındaki hakikat, yönetim demektir ki; çoğunlukla biyolojik âlem tarzında tecelli ediyor. Biyoloji ise yarısı fizik, yarısı metafizik bir hakikattir. Şehadet ve gaybın, mana ve maddenin arasındadır.

c-b) Halk etmek varlıklara form ve biçim vermek demektir. Nitekim evrim gerçeğinin biricik amacı, kudret ve ilim varlığını, maslahata ve estetiğe göre sonsuz biçimlere dökmek demektir. Ki biyolojik âlemde biz bunun milyonlarca mucizevî numunelerini gözlerimizle ve bilgimizle görüyoruz.

c-c) Bu cümle işaret eder ki; evrim, sadece diyalektiklik sürecin varlığı ile var olmaz. O sistemi güzel ve faydalı bir şekilde kurmak için sonsuz bir yönetim gerekir. Ki bu yönetim *sümmestewa alel-arşi* cümlesinden sonra gelen, ilim ve irade hakikatini anlatan cümle ile ifade edilmiştir.

c-d) İlm-i İlahinin sonsuzluğunu anlatan cümleden sonra gelen *Nerede olursanız olun; o sizinle beraberdir*, mealindeki cümle ise Allah sonsuz ve soyuttur, der. Dolayısıyla bir önceki cümlenin ifade ettiği İlahî ilmin sonsuzluğu hakikattir, diye işaret eder. Ki evrim tarzında dahi olsa eğer sonsuz işler görülüyor ve yapıyorsa, bu sonsuz bilgi yetkinliği iledir..

3) “*Allah bütün yaptıklarınızı görendir.*”

Bu cümlenin de üç manası var; şöyle ki:

¹ 4. Ayet 38 (19×2) kelimedir. Sure numarası 57'dir (19×3) Biyolojik ve sosyal evrim sürecinde demirin önemine işaret ediyor. Ayrıca demir elementi demek olan el-hadid kelimesinin sayısal değeri 57'dir. Demirin izotop ağırlığına işaret eder.

a) Allah sonsuz ve soyut olduktan sonra, o her yaptığınızı görüyor, demenin bir manası olur mu? gibi bir soruya karşı cevaptır. Bu cümle ve ondan önceki iki cümle üçü bir arada der ki:

Allah'ın özgün varlığı soyut ve sonsuz olan bilgi ve bilinç olduğundan o her şeyi bilir, denilir. Fakat görmek fiili somut dataları algılamak olduğundan Kur'anda sadece *Allah yaptıklarınızı görüyor* denilmiştir. 6. Ayet ise yarı soyut yarı somut varlıklara bakar ki; yine görme ile değil de ilim ile ifade edilmiştir; şöyle ki:

6. Ayet: “*Allah geceyi gündüze gündüzü de geceye geçirendir. O kalblerde yazılı olanı çok iyi bilendir.*”

Şu ayeti iyi anlamak için şöyle beş önemli bir bilgi zincirini takip etmemiz gerekir. Şöyle ki:

a) Allah yazılım tarzında dahi olsa, her şeyi görür ve bilir.

b) Kur'an **Basir** (her şeyi gören) ismini daha çok Allah'ın somut varlıkları görmesinde kullanır. Soyutlarda ise daha çok **alîm** (her şeyi bilen) ismini kullanır. Mesela insan tarafından yapılan işler, somut oldukları için, Kur'an daima *Allah yaptıklarınızı görüyor*, diyor.

c) Gecenin gündüze geçmesi, gündüzün geceye geçmesi ve kalblerde yazılım haline gelen niyetler, bir çeşit somut data olmakla beraber bunlar sonsuz bir bilgi işlem gerektirdiklerinden ve sonsuz bilgi işlem soyutlama seviyesine geçtiğinden Kur'an bu 6. ayette: Allah bütün bunları biliyor, diyor. Allah bunları görüyor, demiyor.

d) Ancak eğer bilinen nesne henüz niyet bazında dahi data olmamışsa yani yazılım tarzında dahi olsa henüz var olmamışsa ve eğer o iş Allah'ın takdir ve planında değil de insanın iradesine bağlı bir mesele ise veya İlahî plan ve sistem çerçevesinde muhal ise Kur'an, Allah böyle meseleleri bilmiyor, diyor. Çünkü yokluk şey değil ki bilinsin. Ehl-i Sünnet özellikle Maturidiler bu kanaattedir. Demek *Allah, benim yapacağım her şeyi biliyor. Ben neden cehennemlik oluyorum*, gibi yanlış gerekçelerin yeri varlık sistematiği içinde yoktur. (Hucurat 16; Yunus, 18 ve Al-i İmran 167'e bakabilirsiniz.)

e) *Allah gaybı bilir*, hükmü, mahiyet olarak var olmayan yani yokluk olan ve olması için insan iradesi gereken işleri içermez. Demek Allah gaybı bilir, hükmü, kâinatta yazılım, genetik ve yasalar tarzında var olan ve takdir tarzında dahi olsa data olan bilgiler içindir. Bütün yönleri ile insanın iradesini içermez. Çünkü kâinatta mutlak bir kader var ve insanda önemli derecede irade var.

İslam dini bu iki iradeyi ibadet ile orta yolda birleştirir. Fakat biz bu kader ve iradenin sınırlarını bilmiyoruz. Dolayısıyla *Allah benim kiminle evleneceğimi bilmez*, demek hem yanlış, hem haddi aşmaktır. Çünkü belki bu evlilik irademizi aşan bir şekilde gerçekleşebilir.

Demek bu altı ayetteki altmış temel bilgiyi bildiğimizde ontolojik olarak hürriyetimizi elde ederiz. Yani diğer varlıklara karşı haddimizi ve hürriyetimizi biliriz; varlık sistemini, sonsuz bir bilinç ile yönetilen bir cennet imiş gibi yaşarız. Şimdi geçiyoruz: sosyal ve psikolojik

özgürlüğümüzü elde etme bahsine.. Yani eğer sosyal ve psikolojik takıntıları aşarsak az önce anlattığımız varlık cennetinden istifade ederiz.

7. Ayet: *“Ey insanlar, Allah’a ve onun elçisine iman edin:”* [Biri sonsuz yapı; biri sınırlı yapıdır. İman bu iki açıyı beraber götürmektir. Bu tevhid ve bütünlüğü sağlayamadığımızda varlık ve din algısı alanında mutlu olamazsınız. Çünkü bu sınırlı şeyler, Allah değil; Allah’ın halifesidirler. Halifeyi asıl yaparsanız dengesizlik olur. Daha sonra bu dengesizliğin getirdiği kaos cehenneminde yanarsınız. Bu asıl ve temel meselede işi böyle çözeceğiniz gibi; psikolojik ve sosyal hürriyetiniz için de:]

“Allah’ın sizi vekil yaptığı mallardan infak edin. (Hem kalbî, hem sosyal takıntılardan kurtulursunuz.) İşte iyi bilin ki; sizlerden bu şekilde iman eden ve infak edenlere çok büyük bir ücret vardır.”

(Yani infakla takıntılardan kurtulduğunuz gibi, korkmayın bu mallar size geri dönecektir.)

8. Ayet:² *Neden Allah’a inanmıyorsunuz? Hâlbuki Peygamber, Allah’ın sizi yetiştirmek için size din gönderdiğini bildiriyor; sizi buna çağırıyor; (iman etmeniz için delil ve rehber oluyor.) Ayrıca Allah sizi iman edecek bir fitrat üzere yaratmış; o bu fitrat diliyle sizden söz aldı. Demek eğer iman edenlerden iseniz (manevi değerleri kabul edenlerden iseniz,) mutlaka burada anlatılan Allah’ın isimlerinin yetkinliğine ve bunları size bildiren elçisine inanmanız gerekir.”*

9. Ayet: *“Evet bu Kur’anı apaçık bilgi ve belgeler olarak kulu Muhammed’e peyderpey indiren sadece o Allah’tır. Allah ve Peygamberinin tek isteği sizi (ontolojik ve sosyal) karanlıklardan çıkarmaktır. Kesin olarak bilin ki Allah size karşı çok şefkatli ve olağanüstü bir şekilde rahmet ediyor.” (Sizi başarıya yönlendiriyor.)*

10. Ayet: *“Neden Allah yolunda infak etmiyorsunuz?! Hâlbuki bütün gök ve yerin mirası (tasarruf hakkı) Allah’ındır.” (Bu mülkten elinize geçenler emanettir.)*

Mekke fethedilmeden önce (zor zamanlarda) infak eden ve çalışanlar ile bu dönemde Müslüman olmayıp, işler rahatladıktan sonra dine girenler bir olamazlar. Fakat Allah hepsine de güzel bir cenneti vaad ediyor. Allah yaptıklarınızdan haberdardır! Yani cenneti vaad ediyor; fakat infak ve cihadı riya için değil de Allah ve onun değerleri uğruna yapmanız şartı ile..”

[Ayetler bilgi verip insanı aydınlattıkları gibi fiilen de onu irşat ederler; onun nefsinin bencillik gibi tutkularından kurtarırlar. Mesela bu ayetin son cümlesinin manası bu ihlâs meselesinin gerçekleştirilmesidir. Bununla beraber her ilmî ayette bir irşat boyutu olduğu gibi; irşat ayetlerinde de ilmî nükteler vardır. Mesela *Allah yaptıklarınızdan haberdardır*; demekle diyor ki; insanoğlu eğer bu mertebede bir imana mazhar değilse o mutlaka riya ve gösteriş için infak eder. Demek önce iman-ı kâmil sonra ihlâs-ı hakiki gerekir.]

² Ayet 7’den ta 11’e kadar Kur’an bu infak meselesi üzerinde duruyor. Çünkü infak kişiyi şahsi bencilliklerden ve sosyal çukurlara düşmekten kurtardığı gibi, insanın sonsuzluğu anlaması için ona önemli derecede yardımcı oluyor. Onun için ayetler, iman ve infaki peş peşe ve iç içe anlatıyor.

11. Ayet: “Allah’a güzel borç (karz-ı hasen) veren Allah’ın da o borcu iki kat artırdığı kişi ne iyi bir adamdır. Bu alacağının iki katına çıkarılması dışında ayrıca onun için çok değerli bir ücret (ekstra karşılık) de vardır.”

12. Ayet: “Allah’ı burada anlatıldığı anlamda anlayan Ona iman eden, mallarını ve canlarını bu yolda kullanan mümin erkek ve kadınlar, bir gün onların Nuru (aydınlığı) önlerinde ve sağlarında koşar. Onlara, bugün size müjde, altlarında nehirler akan ve ebedî kalınan cennetlerdir; en büyük kazanç en büyük yatırım işte budur, denilir.”

[Bu 12. ayet numarası ile der ki; Araplar Miladi 12. asırda sosyal bir ölüm yaşayacaklar. Fakat yine de zararda değiller. Çünkü asıl büyük kazanç ahiret kazancıdır. Sonra Osmanlılar geldi; onlar da 12. Hicri asırda manevi bir ölüm yaşadılar; zaafılara girdiler. Fakat yine kazançlı olan onlardır.]

13. Ayet:³ “İşte o gün münafık kadın ve erkekler, bize iyi bakın; sizin aydınlığınızdan biz de bir parça alalım, diyecekler. Müslümanlar onlara arkanıza (geçmişinize) bakın orada nur var, derler. Birden aralarına bir sur girer. İçi rahmet dolu; dışı duvarın hemen dibinden itibaren azaptır.”

14. Ayet: “O günü hatırla ki; münafıklar müminlere: Biz sizinle beraber değil mi idik? derler. Müminler: Evet, fakat siz enerjinizi kötüye kullandınız. Müslümanlar batacak diye beklediniz. Kuruntulara kandınız. Nihayet Allah’ın emri (olağanüstü bir icraat olan ölüm) geldi: Şeytan, Allah, sizi diriltmeyecektir, diye sizi kandırdı.”

[Bütün müfessirlerce bu ayetin; (we-garraküm billahil-Garur) ve benzeri cümlelerin tam manası Şeytan size ahreti inkâr ettirdi. Allah ölülere diriltmeyecektir, diye sizi kandırdı, şekildedir. Fakat Yaşar Nuri, bu ayeti Allah’a ve ahirete inanan masum Müslümanlara karşı kullandı. Müslümanlar Allah’ı kullanıp insanları aldatıyorlar, dedi. Bundan bir kitap yazdı; ondan çok para kazandı; şeytana avukatlık yapmış oldu.]

15. Ayet: Bugün (imtihan salonu kapandıktan sonra) artık siz münafıklardan ve açıkça dine karşı gelen kâfirlerden fide alınmayacaktır. Hepinizin sığınabileceğiniz tek yer acıların yurdu demek olan ateştir. Ateş size sığınak olacak. İşte en kötü sonuç ve varış yeri burasıdır.

16. Ayet: Zamanı gelmedi mi: Ki Müslümanların kalbi Allah’ın mesajı ile ve Allah’ın gerçekleştirdiği haklı başarılar ile yumuşasın. Ehl-i Kitap gibi olmasınlar. Çünkü onların başından çok uzun bir zaman geçti; kalbleri katılaştı. (Mesaj almıyorlar.) Çokları da fasıktırlar: (Allah’ın kanunlarını çiğniyorlar.)

17. Ayet: “Siz Müslümanlar ve Ehl-i Kitap iyi bilin ki; Allah, ölümünden sonra yeryüzünü diriltiyor. Bu konuda (Allah ve ahiret hakkında) daha önce birçok ayeti (belge ve bilgiyi) açık-ladık. Artık aklınızı kullanın (riski yenin) ahireti kaybetmeyin.”

³ On üç sayısının tevafukları Yahudi tarihinde çoktur. Medine’de İslama darbe vuranlar Yahudiler olduğu gibi; 13. Hicri asırda yine onların dinsizleri aktif olmuştur.

[16. Ayetten sonra gelen bu ayet der ki: Eğer Allah'a ve ahirete iman ve sağlıklı bir ibadet hayatı yoksa kalpler katılaşıp, kanunlar çiğnenilir; insan manen dirilmez. Ayet tarizen de der ki: Eski ümmetler, kendi çağlarında canlı idiler. Sonra kasavetle ve fisk ile öldüler. İslam onların dirilişidir; bunlar neden kendi dirilişlerine sahip çıkmıyorlar. Ayrıca gelen 18. ayet de der ki: Onların da diğer ehl-i dünyanın da asıl sorunu mal ve mülke tutkun olmalarıdır. Dolayısıyla sonsuzluğu ve maneviyatı anlamıyorlar veya anlamak istemiyorlar.]

18. Ayet: “(İmanın tasdik edicisi zekât ve sadaka vermektir.) Zekât ve sadaka veren ve Allah'ın davasına borç veren erkek ve kadınların zekâtları da, sadakaları da, verdikleri borç da ikiye katlanacaktır. Ayrıca onlara çok güzel bir ücret de vardır.”

19. Ayet: (Allah'ın mal ve mülke ihtiyacı yok. O sadece müminlere: *Vücut ve hayat hakikattir* dedirtmek istiyor.)

“Evet, Allah'a ve onun peygamberlerine gerçekten inananlar, asıl siddıklar onlardır.”

[Siddık, tam isabet eden, vücut ve hayat anlamsız değildir; her şeyin bir manası ve karşılığı vardır, diyen ve tam doğru olan demektir. Zekât, sadaka ve borç verenler de fiiliyatı ile böyle dedikleri için onlara musaddık (doğrulayıcı) denilir.

Yani mal ve mülk dağıtmak her zaman, insanı siddık yapmaz. İnsan belki riya için verebilir. Fakat bir insan gönlünü mal ve bencillikten koparabiliyorsa, bununla onun da vücut ve hayat absürt değildir, dediği anlaşılır. Bunun daha da ötesi bir insanın kendini gerçeklik ve hakikat uğruna feda etmesidir.

Böylelere şehit denilir. Şehit kelimesi kök ve kalıp olarak kendini hakikat uğruna feda edip hakikati bizzat yaşayan demektir. Onun için siddık kelimesinden sonra ayet:

“Şehitler metafizik âlemde yaşıyorlar.” diyor. Sonra:

“Siddıklara da ve şehitlere de ücret ve aydınlık vardır. Nimet ve değerleri inkâr edenler, Allah'ın verdiği belge ve bilgileri yalanlayanlar (varlık ve hayat absürttür diyenler) ise gebermişlik yurdu olan cahim partisindedirler.”

20. Ayet: (İşte ey Müslümanlar, Ehl-i Kitap olanlar, kâfirler, münafıklar ve dinsizler, sizi sonsuzluğa bağlanmaktan, hakikati ve ahireti idrak etmekten alıkoyan şey dünya hayatının zevkleridir.)

“İyi bilin ki; bu dünya hayatı, ahireti bilmek ve kazanmak için bir oyun (prova) ve bir eğlencedir. Aranızda bir yarış ve bir övünüştür. Mal ve evlat konusunda bir yarışdır. (Bunların hikmeti sizin imtihan edilip ahirete hazır hale gelmenizdir. Yoksa bu dünya hayatının (dünyevî yönü) bir yağmur gibidir ki; dünyayı bin bir bitki ve gül ile şenlendirir. Bu şenlik kâfirlerin çok hoşuna gider. Fakat çok kısa bir zaman sonra o şen ve yeşil dünyanın sarardığını ve solduğunu görüyorsunuz. Sonra bu solmuş ve sararmış enkaz çerçöp oluyor. Dünyanın bu hali çok acı bir azap olduğu gibi; dünyaya kanıp da ahireti unutanlar için bundan daha da şiddetli bir azap vardır.

Dünyaya bir miktar kanmakla beraber; Allah ve ahirete imandan kopmayanlar için ise, önce affedilme, sonra (imtihanın kurulmasına sebep oldukları için) Allah'ın rızası vardır. İşte o zaman tam anlaşılır ki; dünya kandırıcı bir yaşamdan başka bir şey değil imiş."

[Bu 20. ayeti anlamak için özellikle 20. asra bakın]

21. Ayet: *"Ey insanlar! Sakın buna kanmayın! Elbette yapınız ve imtihan gereği bazı eksikleriniz olmuştur. Fakat sizi geliştirmek isteyen Rabbinizin bağışlamasına koşun. Ve öyle bir cennete koşun ki; sırf eni, gök ve yer kadardır. Allah'a ve peygamberlere inananlar için hazırlanmıştır. Bu Allah'ın üstün bir ikramıdır. Bu cenneti istediklerine verir. (Yani hak edenlere.. Çünkü onun isteği sadece hakkaniyete göre tecelli eder.) Allah, büyük fazıl sahibidir."*

Bu son cümle için şöyle üç görüş var:

1) Maddi-manevi yani hem soyut hem somut olarak gerçekleşen her şey fazıldır, denmiş.. Ki kelime olarak fazıl soyut boyuta; azim (büyük) de somut boyuta bakar.

2) Fazlül-Azim ebediyettir.

3) Fazlül-Azim Kur'andır. Çünkü Kur'anda 19 mucizesi var. Kur'anda 2698 adet Allah ismi geçtiği gibi, bu cümlenin ebcedi değeri de 2698'dir. Bu takdirde fazlül-azim vahiy hakikati olur ki; insanı gerçekten ebedileştirir. Bu surenin son ayeti zaten bu üçüncü mananın açılımıdır. Az sonra gelecek.

22. Ayet: (Hakikati, iman ve ahireti görmemenin bir sebebi de dünyada belli hikmetler için yaratılan musibetlerin hikmetini bilmemektir. Bu 22. ayet bu musibetlerin yüzlerce hikmetinden en birincisini anlatıyor. Ve bu hikmeti görmemenin tek sebebi, insanın dünyevî, bencil ve materyalist olmasıdır, diye işaret ediyor. 22 materyalizmin sembolüdür.)

"Ey insanlar, dünyanıza veya bedeninize isabet eden her musibet gerçekleşmeden önce mutlaka bir kitapta yazılı olur. Kâinatı yazılım tarzında yaratmak ve olaylar olmadan önce onları bilmek Allah için çok kolaydır."

[Evet, bugün ilmen sabittir ki; Kur'anın yaratma ve takdir etme dediği hakikat yazılımdır. Ve bu da Allah için çok kolaydır. Çünkü onun sonsuz gücü, sonsuz ilmi var, yetkin bir iradesi var. Sonsuz ilmiyle kudretine bir yazılım geçiriyor; sonra yetkin iradesiyle onu geliştiriyor; yani enerji, yazılım ve evrim eşittir: Evren.]

[Musibetlerin yüzlerce hikmetinden en önemlisi ve en birincisi şu gelen 23. ayetin mealinin ifade ettiği eğitim hakikatidir; şöyle ki:]

23. Ayet: *"Allah musibetleri takdir eder ve onları yaratır ki; sizler elinizden kaçan şeylere üzülmesiniz ve size gelen nimetlerle şımarayasınız. Allah hayallere binip gururlananların hiç birini sevmez."*

[Evet, gerçek nimet; sonsuzluğu, manayı, hikmeti ve hürriyeti anlamak ve yaşamaktır. Bunun için mali ve bedeni takıntılardan kurtulmak gerekir.. Bunun için de musibetler ve diyalektik süreç gerekir.]

24. Ayet: “Mal ve evlat (yani kişisel ve nesilsel dünyevî ebedilik) ile tatmin olanlar ve bu konuda yarışanlar; öz varlıkları kadar malı sevdikleri için cimrilik yaparlar ve insanları da cimriliğe sevk ederler. İşte kim hakikat ve maneviyata sırt çevirip geri dönerse iyi bilsin ki; Allah Gani ve Hamiddir.” (Hiçbir şeye ihtiyacı olmadığı gibi; sonsuz nimet ve imkânlar sahibidir.)

25. Ayet: “Hakikatin kesinliğini, varlık ve hayatın anlamsız olmadığını bildirmek için peygamberlerimizi açık mucizeler ile gönderdik. Onlarla kitap ve mizanı (hukuk ve bilgiyi) indirdik. Ki; insanlar; toplumsal ve bireysel adaleti yerine getirsinler. Demiri de indirdik (ikram ettik.) Onun sayesinde çok şiddetli savaşlar oluyor. Savaş dışında yüzlerce başka faydaları var.

Bütün bu amaçların dışında; peygamber göndermenin, hukuk ve bilgi indirmenin ve demiri insanlığa sunmanın bir faydası, Allah’ın kendisini görmedikleri halde kimin Allah’a ve peygamberlerine yardım ettiğini bilmek istemesidir. Hiç şüphesiz Allah’ın gücü sonsuzdur (kavidir.) Çünkü onun izzet ve yetkinliği sonsuzdur.”

[Bu 25. ayet bu sureyi özetliyor. 22. ayetten zahiren anlaşılan cebrî kader anlayışını reddediyor. Yaradılış mekanizmasının, Allah kâinat ilişkisinin ve Allah insan diyalogunun mahiyetini anlatıyor. Diyor ki; kâinat bir yazılım ve kader tarzındadır. Fakat insanın iradesi ve özgürlüğü de ayrı bir dosya ve yazılımdır. Allah bu dosyayı tayin etmeye karışmıyor; sadece insanın kendi irade dosyasını Allah’ın ebedî, aşkın varlık sistemine entegre etmesini istiyor. Bu entegrasyonun ismi ibadettir, İslamdır: (İki iradeyi barıştırmaktır.)

Fakat iki dosyanın sınırları, kişiden kişiye, zeminden zemine, işten işe değiştiğinden kimsenin varlık ve iyiliğe tamamen sahip çıkmasının hakkı yoktur. Ayrıca insan iyiliği ister; fakat o iyiliğin fiilen yaratılması yine Allah’ın bütün sistemi o işe entegre etmesi ile olur. Evet yaratma Allah’ın adeta sonsuz olan varlık sistemini her hangi bir şeye ve herhangi bir olayın olmasına entegre etmesidir.

Negatif işlerde ve günahlarda ise, gerçek manada güç ve entegrasyon gerekmediği için yani onlar yokluk ve yıkım oldukları için kötülükleri gerçekten isteyen ve onlara sebep olan insandır, denilir.]

26. Ayet: 25. ayette anlatılan sistemin pratize edilmiş şekillerinden bir tanesini anlatıyor; şöyle ki:

“Evet, biz iman ilkeleri için Nuh’u gönderdik, pratikler için de İbrahim’i gönderdik. Onların nesillerinde peygamberlik ve hukuk yerleştirdik. (Yani imtihan dünyasının kurulmasını sağladık.) Bu imtihan sonucu bir kısmı, doğru yolu buldu; ebediyet hedefine vardı.”

(Hidayetin tam manası hedefe varmak demektir. Kâbe hedefine giden kurbanı hediye denilir; belli bir yere bedava verilmesi planlanan eşyaya da hediye denilir.)

“Dünya imtihan için olduğundan ve imtihanın özünde kalite esas olduğundan; insanların çok azı imtihanı kazanıyor. Çoğu ise yasaları ve değerleri çiğneyen fasıklar oluyor.”

[Fısk yasadışı yaşamak demektir.]

27. Ayet: *“Nuh ve İbrahim gibi eski peygamberlerin izinde birçok elçi daha gönderdik. Onların ardından da İsa İbn Meryemi gönderdik. Ona İncili verdik. Ona tabi olanların kalbinde şefkat ve merhamet koyduk. Onların icad ettiği ruhbanlığa da izin verdik. Biz bunu onlara farz kılmadık. Onlar başta bunu Allah’ın rızası için yaptılar; fakat gereğini yapmadılar. Onlardan iman edip gereği gibi yapanların ecrini verdik. Fakat çokları yasaları çiğniyor.”*

[Ayet 25 ve 26’da **iman, hukuk, teknoloji, ibadet, imtihan** gibi değerler anlatıldı; Fakat dinin bu değerleri dışında İncil, (anlayış, bilim) İsa (canlı vahiy) İbn Meryem (insanoğlu olmak: insaniyet) şefkat, merhamet, ruhbanlık, ihlâs, ruhanilik gibi değerleri de vardır. 27 bölümlük İncil işte bu değerleri anlatıyor.⁴

İlginçtir ki; 25. ayet, insanlığın genelini anlatıyor. 26. ayet Yahudiliği anlatıyor. 27. ayet Hıristiyanlığı anlatıyor. 28. ayet ise Müslümanlığı anlatıyor.]

(Bu 27. ayet 38 (19×2) kelimedir.)

28. Ayet: *“Ey iman eden Ehl-i Kitap! Allah’ın yasalarını çiğnemekten sakının. Onun elçisi olan Muhammed’e inanın; Allah kendi rahmetinden size iki kat ecir verir. (Bir kat Ehl-i Kitap olduğunuz için.. Bir kat da İslam’a inandığınız için.. Ayrıca Allah size bir Nur (aydınlık) verir; onunla bütün sorunlarınızı çözersiniz. Allah da daha önce karanlıkta kalmanızdan dolayı yaptığınız yanlışlarınızı size bağışlar. Hiç şüphesiz Allah Gafur ve Rahimdir.”*

[Bu ayet hemze ile beraber 95 (19×5) harftir. Bu 19 Meselesi, Hz. Muhammed’in bir mucizesidir.]

29. Ayet: *“Allah işleri böyle takdir ediyor ki; Ehl-i Kitap (Allah istemeden) vahiyden hiçbir şeye sahip çıkamayacaklarını bilsinler. Bütün vahiy yetkisi (fazl-ı ilahî olan vahiy) Allah’ın elinde olduğunu; Allah onu hak edene verdiğini bilsinler. **Hiç şüphesiz Allah büyük fazıl sahibidir.**”*

[Bu ayeti ve ilgili konuları daha iyi anlamak için 21. ayetin tefsirine bir daha bakınız.]

Bu sure ile ilgili yazdıklarımızın toplu bir tasviri için Üstad Bediüzzaman’ın Kur’an için Ayetül-Kübra risalesinde söylediği bir paragrafı şerhli olarak buraya alıyoruz; işte:

“Kur’anın altı yönü aydınlıktır. Bu aydınlık onun doğruluğunu ve gerçekliğini gösterir.”

⁴ Sırf bu ayetin anlaşılması için Mehdi ve Mesih isminde 350 sayfalık bir kitap yazdık. Merak edenler alabilirler.

a) “Evet, Kur’anın altında hakkaniyeti göze gösteren ve akla kabul ettiren hüccet ve bürhan⁵ direkleri vardır.”

[Evet, bütün fennî ve sosyal ilimler Kur’anı tasdik ediyorlar. Çünkü Kur’an 1400 yıl önce gelmesine rağmen bu ilimlerin hiçbir şeyi ile çelişmiyor. Demek Kur’an sarayının temeli sağlamdır.]

b) “Kur’anın üstünde gözle, kulakla ve zevkle bilinen mucizelik mühürleri var.”

[Evet, başta belagat olmak üzere gramer, musiki, tevafuk, zevk (estetik) ilimleri bunun açık delilidir.]

c) “Önünde ve hedefinde iki dünyanın mutluluğu vardır..”

[Bütün siyasi cereyanlar, (komünistler bile⁶) Sosyoloji ve Tarih buna delildir.]

d) “Arkasında dayandığı nokta semavi vahiy hakikatidir..”

[Evet bugün itibarı ile yazılım kültürü, genetik ilmi, ekoloji, özellikle bilinç ve bilinçdışıyı inceleyen Psikoloji ilmi bu sözün delilidir.]

e) “Sağında, doğru ve gerçekçi sayısız akıllar, onu doğruluyor.”

f) “Solunda sağlıklı, sayısız vicdan ve gönüllerin ona kapılması..” Kur’anın yıkılmaz evrensel bir yapı olduğunu gösteriyor.

[e ve f maddelerini doğrulayan binlerce haber ve olay var. Fakat onları buraya sığdırmak için yerimiz yok; yine mucizevî bir boyut olarak bu 10 sayfalık, surenin tefsirini siz değerli okuyucularıma sunuyorum. Sanırım sizin istikametli aklınız ve sağlıklı kalbiniz de Kur’ana teslim olacaktır.]

20. 09. 2014
Bahaeddin Sağlam

⁵ Hüccet bir şeyi göstererek isbat eden delildir. Bürhan da meseleleri zorunlu olarak akla kabul ettiren demektir. Hüccet daha çok somuttur. Burhan ise mantık ilminde kullanılır.

⁶ Onlar Kur’anın ruhanî ve uhrevî yönüne itiraz ediyorlar. Dünya saadetine bakan yönüne itiraz etmiyorlar. Kadınların örtünmesinin faydası daha çok ahlakî ve uhrevidir.